

Iværksættere er de mest produktive

Iværksættervirksomheder har en højere produktivitet end deres mere etablerede konkurrenter.

Sådan lyder en af hovedkonklusionerne på et nyt studie, *Beskæftigelseseffekter af iværksætteri*, som er gennemført af Johan Kuhn, Nikolaj Malchow-Møller og Anders Sørensen i samarbejde med Rockwool Fondens Forskningsenhed.

Ifølge analysen er iværksætternes samlede produktivitet 1,5 pct. højere generelt, og inden for områder med beskæftigelsesvækst er iværksætterne hele 7 pct. mere produktive, jf. figur 1.

Resultatet er på sin vis overraskende, for hvis man alene kigger på firmaernes arbejdsproduktivitet (produktion eller omsætning pr. arbejdstime), så klarer iværksætterne sig markant dårligere end andre.

Forklaringen er givetvis, at opstarts-virksomheder har et mindre kapitalapparat end andre. Så mens etablerede virksomheder benytter it, maskiner og så videre, bruger man hos iværksættere mere arbejdstid. Men altså ikke mere end, at man, set på tværs af alle input til produktionen, er mere produktive end andre.

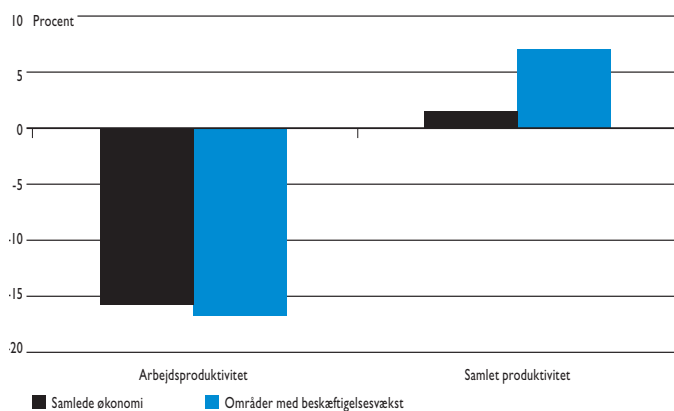
Vigtig rolle for økonomien

Den højere produktivitet er blot en af analysens mange fund om, hvordan ny-startede firmaer klarer sig. Det viser sig blandt andet, at det i høj grad er dem, der er i stand til at skabe *mere* og *ny* beskæftigelse, og især til ufaglærte og faglærte, mens de etablerede virksomheder dog er bedre til at skabe job til de langvarigt uddannede. Samtidig står det klart, at lønnen hos iværksættere bestemt er konkurrencedygtig med det, man betaler andre steder.

Ifølge professor Anders Sørensen kan analysen kaste et helt nyt lys over debatten om iværksættere i Danmark: "I tidligere studier har man fundet, at job hos iværksættere måske ikke var af så høj kvalitet. Vi viser noget andet. Vi doku-

FIGUR 1

Iværksætteres produktivitet i forhold til etablerede virksomheder, 2010

KILDE: ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

Iværksætteres samlede produktivitet er i forhold til etablerede virksomheder 1,5 pct. højere. Inden for områder med beskæftigelsesvækst er iværksætterne hele 7 pct. mere produktive.

menterer, hvor vigtig en rolle de som samlet gruppe spiller for økonomien. De har højere produktivitet, hvilket kan indikere, at de er vigtige for innovation og udvikling."

Han peger på, at analysen også på anden vis er ganske nyskabende. Den bygger nemlig på data, hvor det reelt er muligt at skille nye fra etablerede virksomheder.

"Tidligere har den type analyser været behæftet med flere fejlkilder. Fx har man reelt ikke sammenlignet nye og gamle virksomheder, men derimod små og store. Eller man har haft svært ved at fange, når en ny virksomhed bare var en eksterende i nye klæder. Det problem har vi på grund af super høj datakvalitet ikke," siger Anders Sørensen.

Indhold

Iværksættere opretter job for faglærte og ufaglærte

Mens etablerede virksomheder i stor stil nedlægger job for ufaglærte og faglærte, så mere end opvejes dette af de job, der bliver oprettet af iværksættere . . . . . Side 3

Halvdelen af alle helt nye job skabes af gamle virksomheder

Helt nye job, der dukker op i økonomien, skabes i lige høj grad af iværksættere og etablerede virksomheder . . . . . Side 5

Iværksættere giver bedre løn og er mere produktive

Mange vil sikkert tro, at for længst etablerede virksomheder på væsentlige træk slog helt nye virksomheder. Men sådan forholder det sig ikke . . . . . Side 6

Spinn-off-virksomheder klarer sig markant bedre end andre iværksættere

Det bedste afsæt for at klare sig godt som iværksætter er at starte en ny virksomhed inden for en branche, hvor man i forvejen var ansat . . . . . Side 8

Undersøgelsens publicering

Dette nyhedsbrev bygger på en række samtidigt publicerede forskningsnotater. Disse kan downloades fra rff.dk. I trykt form kan de købes via Syddansk Universitetsforlag.

Iværksættere opretter job for faglærte og ufaglærte

Imens etablerede virksomheder i stor stil nedlægger job for ufaglærte og faglærte, så mere end opvejes dette af de job, der bliver oprettet i danske iværksættervirksomheder.

Det viser studiet *Beskæftigelseeffekter af iværksætteri*, som undersøger jobskabelsen og den tilsvarende jobnedlæggelse i den private sektor

Helt konkret er det undersøgt, hvor mange job der i perioden 2002-2007 er oprettet og nedlagt. De er fordelt på iværksættere og allerede eksisterende virksomheder og er opgjort efter, hvilken uddannelse individet, der besætter jobbet, har.

Som det fremgår af figur 2, er billedet ganske klart. De etablerede virksomheder nedlægger i perioden 40.000 ufaglærte og 61.000 faglærte job. Modsat ser det ud for iværksættervirksomhederne, der opretter henholdsvis 63.000 ufaglærte og 78.000 faglærte job. Altså et samlet plus på 40.000 inden for disse uddannelseskategorier.

Opretter andre job

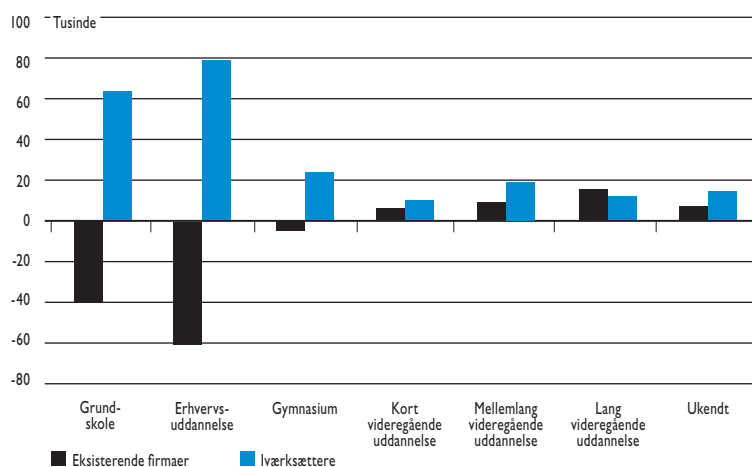
De etablerede virksomheder gør dog andet og mere end blot at nedlægge job. De opretter også arbejdspladser, blot inden for andre uddannelseskategorier.

I økonomikredse har det længe været overbevisningen, at kun iværksættere – nye virksomheder, start-ups – skaber *mere* og *ny* beskæftigelse. Etablerede virksomheder, derimod, bidrager ikke. Nok slår de løbende job op, men disse job modsvares af et lige så stort, eller måske større, antal jobnedlæggelser andre steder i virksomheden eller i andre eksisterende virksomheder.

Dette studie nuancerer denne visdom. For, som det fremgår af figur 2, opretter de etablerede virksomheder også job. De gør det blot til mennesker med en videregående uddannelse. Så mens iværksætterne formår at skabe job, der retter sig mod alle uddannelsesniveauer, forholder det sig anderledes med de etablerede, som især skaber nye job til de højtuddannede.

Studiet er i øvrigt ganske unikt, da det bygger på data, hvor det er muligt at kende forskel på reelt nye og etablerede virksomheder.

FIGUR 2
Jobskabelse (og -nedlæggelse) blandt danske virksomheder, 2002-2007

Note: Gruppen af personer med *ukendt uddannelse* må formodes blandt andre at indeholde udlændinge, hvis uddannelse er ubekendt.

KILDE: ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

Iværksætterne skaber job til alle uddannelsesniveauer, men især til ufaglærte og erhvervsuddannede. Netop den type job nedlægger de etablerede virksomheder, der dog viser sig at skabe job til mennesker med en videregående uddannelse.

somheder. Når dette tidligere er gjort, har der som regel været en række fejlkilder – den mest åbenlyse, at man reelt ikke har sammenlignet iværksættere og eksisterende virksomheder, men derimod små og store virksomheder. En anden åbenlys fejlkilde er, at mange nye virksomheder blot har været formelt nye og ikke reelt nye.

Langt større bruttobevægelser

De ovennævnte jobskabelser og tilsvarende nedlæggelser er i øvrigt netttotal. Når etablerede virksomheder fx har nedlagt 40.000 ufaglærte job, dækker det over, at de i perioden, brutto, har skabt 200.000 job, men samtidig nedlagt 240.000.

Bruttobevægelserne på det danske arbejdsmarked er voldsomme, jf. tabel 1 på side 5. I 2002 var der 1,8 mio. job i virksomhederne. I løbet af de næste fem år blev der brutto skabt en halv gang så mange nye job, nemlig 880.000. Samtidig blev der dog nedlagt 730.000, hvilket giver et plus på 150.000 job.

Om data bag analysen

Historisk har det vist sig at være svært at skabe sikker viden om forskelle på nye iværksættervirksomheder i forhold til allerede etablerede ditto.

En meget stor del af den viden, der eksisterer, bygger på sammenligning af små og store virksomheder. Problemet er det indlysende, at små virksomheder jo blot er små – ikke nødvendigvis nye, endsige iværksættere.

Nye virksomheder er heller ikke nødvendigvis reelt nye virksomheder. Nyt behøver nemlig ikke betyde, at der er tale om en iværksætter. En del formelt nye virksomheder kan være resultatet af eksisterende virksomheders omstrukturering, reorganisering eller tilføjelse af nye aktiviteter. Et eksempel er NNIT, der tilbage i 1994 blev skabt, da Novo Nordisk lagde sine it-aktiviteter i et nyt firma. Den type virksomheder er formelt nye, men ikke reelt.

Der er en simpel forklaring på, at man tidligere har begået disse fejl: Det er svært at få gode data til analyserne. Man har fx lænet sig op ad cvr-numre, der er en slags cpr-numre for virksomheder. De er netop kun *en slags*, for i modsætning til cpr, som er det samme, uanset hvad livet måtte byde på – fx ægteskab – så kan cvr-numre ændres, fx ved omstrukturering.

I dette studie tager man fortsat udgangspunkt i cvr-numre, men man bruger også andre kriterier for udvælgelsen, så man sikrer, at iværksætterne alle er reelt nye virksomheder. Data stammer fra en relativt ny database fra Danmarks Statistik, som har gjort en stor indsats for at sikre, at der er tale om reelt nye virksomheder. Det betyder blandt andet, at der er tale om en ny moms-betaler, og at eventuelle tidligere navne, ejere og selskabsformer tjekkes. Startes de af personer, som allerede har en virksomhed, og dermed er kendt af momsmyndighederne, bliver de ikke optaget i registret.

Nedenstående tabel giver et indtryk af betydningen af at kunne identificere reelt nye virksomheder. Det fremgår af tabellen, at der er knap 80.000 reelt nye virksomheder. Hvis derimod små virksomheder med 10 eller færre medarbejdere blev benyttet som mål for iværksættervirksomheder,

så er der mere end dobbelt så mange ”iværksættervirksomheder”, nemlig 165.000. Faktisk er det heller ikke alle reelt nye virksomheder, der er små virksomheder. 4.500 virksomheder er reelt nye, men ikke små.

Hvis der derimod blev benyttet virksomheder, som højst var 10 år gamle, så ville der være 106.000 iværksættervirksomheder, hvilket betyder, at der er 26.000 virksomheder, som kun er formelt, men ikke reelt nye.

Samlet set er der risiko for at fejlvurdere vigtigheden af iværksættere, hvis unge eller små virksomheder benyttes som mål for iværksættervirksomheder. Desuden er der risiko for, at vurderingen af jobkvaliteten i iværksætteri i forhold til eksisterende virksomheder er forkert, når den baseres på små eller unge virksomheder.

Reelt nye virksomheder	79.712
Små virksomheder	165.721
Unge virksomheder	105.894
Små, reelt nye virksomheder	75.215
Unge, reelt nye virksomheder	79.712
Samlede antal virksomheder	188.044

Det ville være ønskeligt at kunne føre analysen frem til et senere år end 2007.

At dette ikke er gjort, skyldes data-brud i Danmarks Statistik i 2008, hvilket umuliggør at følge udviklingen længere frem. Den belyste periode 2002-2007 er en periode sammensat af recession frem til 2003 og ekspansion herefter, hvor især 2006 var et år med stor stigning i økonomisk aktivitet. Samtidig udmærkede 2006 og 2007 sig med meget lave arbejdsløshedsprocenter. For at undersøge om de fundne resultater er drevet af de sene højkonjunkturår, er analysen også blevet udført for perioden 2002-2005. Denne robusthedsanalyse ændrer ikke på de fundne resultater. Der er således ikke noget, der indikerer, at det er boom-årene, der trækker de fundne resultater.

Sammenlagt brutto- og nettojobskabelse i 2002-2007 (i tusinder)

Antal job i 2002	Brutto: Nye job i løbet af 2002-2007	Brutto: Nedlagte job i løbet af 2002-2007	Netto: Forskel ml. skabte og nedlagte job	Netto: Bidrag fra etablerede virksomheder	Netto: Bidrag fra iværksættere
1.800	880	730	150	-70	220

Ser man, i modsætning til ovenfor, bort fra uddannelsesbaggrund, viser det sig, at den konventionelle visdom hol-

der her. De nye job er alene skabt, fordi iværksætterne har formået at skabe flere job end de etablerede satte til i perioden.

Halvdelen af alle helt nye job skabes af gamle virksomheder

Helt nye job, der popper op i økonomien uden at være en erstatning for noget som helst, skabes i lige høj grad af iværksættere og veletablerede virksomheder.

Det viser studiet af udviklingen i danske private arbejdspladser i perioden 2002 til 2007.

De nye job, der er tale om, er job, som ikke har eksisteret i økonomien før. Den type job har etablerede virksomheder skabt 150.000 af i løbet af perioden, mens iværksættere samtidig skabte 140.000.

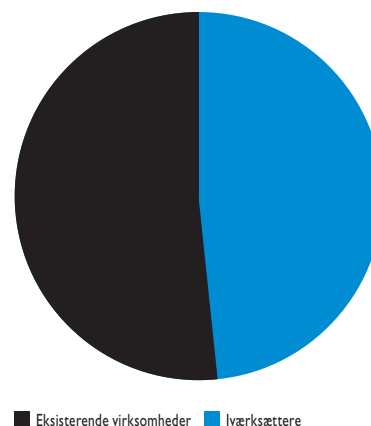
Godt 8.000 job-klynger

Det særlige ved netop dette studie er den præcise definition af et *helt nyt job*. Det er nemlig ikke bare et andet job. Forklaringen er som følger: Når fødevarer- og virksomhed X i Nordjylland nedlægger ti job, og nabovirksomheden Y fra samme branche opretter ti, så tæller disse ikke med. Der er skabt nul helt nye job. De er nemlig ikke nye, men er blot flyttet, sådan som det hele tiden sker i en økonomi, hvor noget bevæger sig op, mens andet bevæger sig ned.

Kravet til *nyt job* er stramt. For at det bliver regnet som nyt, skal det være skabt inden for samme region, branche og uddannelseskategori. Da der er fem regioner, 233 brancher og syv uddannelseskategorier, deler studiet reelt den danske økonomi op i mere end 8.000 lokale arbejdsmarkeder eller job-klynger, som de bliver kaldt.

For hver af disse job-klynger er det undersøgt, hvor mange nye job der er skabt i perioden. Det tæller fx for fem nye job, hvis der på virksomhed X og Y i samme region og branche tilsammen er skabt fem

FIGUR 3
Skabelse af helt nye job, 2002-2007

KILDE: ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

Helt nye job skabes i lige stor grad i eksisterende som i iværksætter-virksomheder.

ekstra ufaglærte job.

Hvis der på samme måde skulle være et minus på jobkontoen i en klynge, så yder klyngen et bidrag på nul. Ingen helt nye job i denne klynge.

Det betyder, at de målte helt nye job hverken er et udtryk for brutto- (alle oprettede job overalt) eller nettobevægelser (alle oprettede job minus alle nedlagte job overalt). Det er noget andet, nemlig alene klynger med plus lagt sammen.

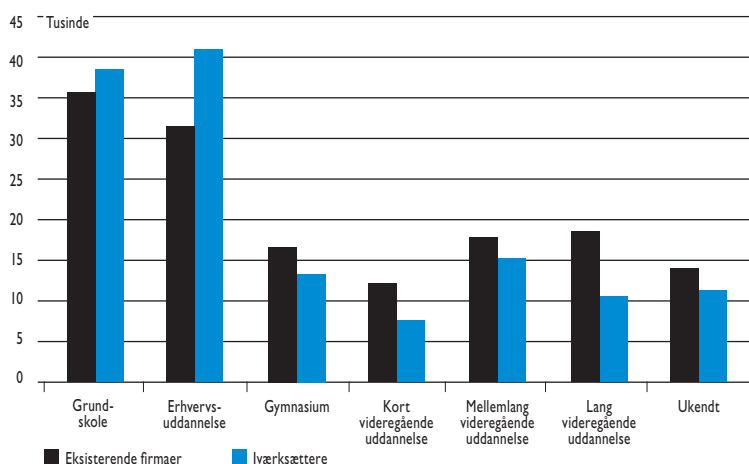
Især højtuddannede

Der tegner sig et interessant billede, hvis man fordeler jobbene bag figur 3 på uddannelseskategorier, jf. figur 4.

Det viser sig nemlig, at både etable-

FIGUR 4

Skabelse af helt nye job fordelt på uddannelsesgrupper, 2002-2007

KILDE: ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

De etablerede virksomheder er i højere grad end iværksætterne i stand til at skabe helt nye job til mennesker med videregående uddannelser.

Iværksættere giver bedre løn og er mere produktive

Mange ville sikkert tro, at etablerede virksomheder på væsentlige stræk slog nye virksomheder. Fx i forhold til løn til de ansatte, uddannelsesniveau og produktivitet.

Men sådan forholder det sig ikke.

rede virksomheder og iværksættere er i stand til at skabe job inden for alle uddannelsesniveauer. Der er dog en markant forskel på de to slags virksomheder. De etablerede er en del bedre end iværksætterne til at skabe helt nye job til dem, der har videregående uddannelser.

Det gælder i særlig grad i forhold til lange videregående uddannelser. Her har de etablerede virksomheder skabt i underkanten af 20.000 nye job i perioden modsat iværksætterne, der har givet plads til 11.000 akademikerjob i samme periode.

Iværksættervirksomheder er i forhold til andre mere produktive, mere uddannelsesintensive og har tendens til at betale højere lønninger.

Det viser studiet af danske private arbejdspladser i 2010.

Resultatet viser sig, hvis man – opdelt på iværksættere og etablerede virksomheder – sammenligner alle virksomheder under ét. Og det viser sig i særlig grad, hvis man fokuserer på sektorer og områder, hvor der er vækst i beskæftigelsen, jf. figur 5.

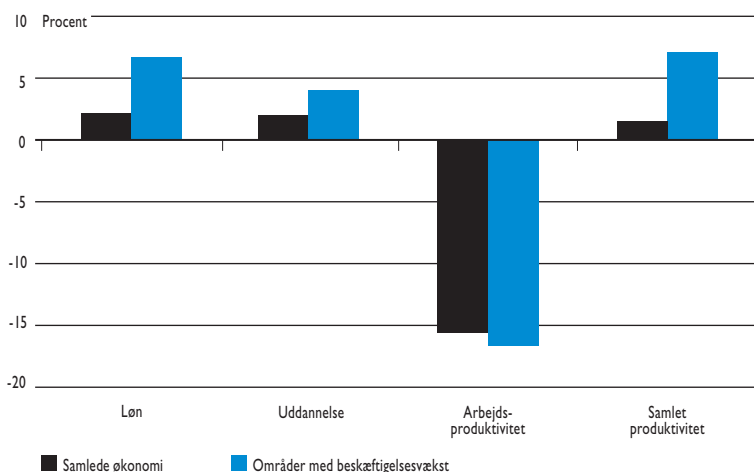
Af figuren fremgår de rå forskelle mellem alle iværksættere og alle etablerede virksomheder – de blå søjler. Det viser sig, at lønnen i iværksættervirksomhederne er en smule højere (2 pct.) i forhold til andre virksomheder, ligesom uddannelsesniveauet er marginalt højere.

Et særligt forhold gør sig gældende i forhold til produktivitet. Umiddelbart klarer iværksætterne sig nemlig markant dårligere end andre i forhold til arbejdsproduktivitet – altså, hvor meget der produceres eller omsættes pr. arbejdstime.

Men forklaringen er alene, at opstartsvirksomheder har et mindre kapitalapparat end andre. Eller sagt på en anden måde: De etablerede virksomheder har adgang til meget it, maskiner og så videre, mens en medarbejder hos en iværksætter må bruge mere tid og færre maskiner.

FIGUR 5

Sådan klarer iværksættere sig i forhold til etablerede virksomheder, 2010

KILDE: ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

Iværksættere klarer sig i forhold til arbejdsproduktiviteten dårligere end etablerede virksomheder. Det er imidlertid alene et udtryk for, at de bruger mere arbejdskraft i forhold til de etablerede, som i højere grad har et stort kapitalapparat. Derfor klarer iværksætterne sig også bedre i forhold til samlet produktivitet.

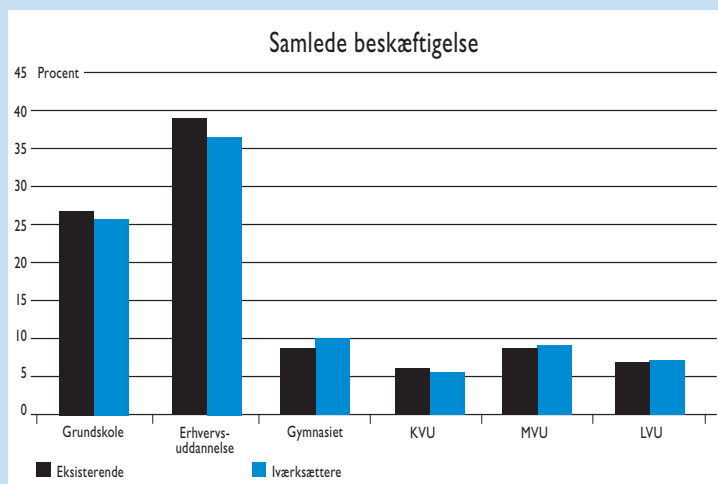
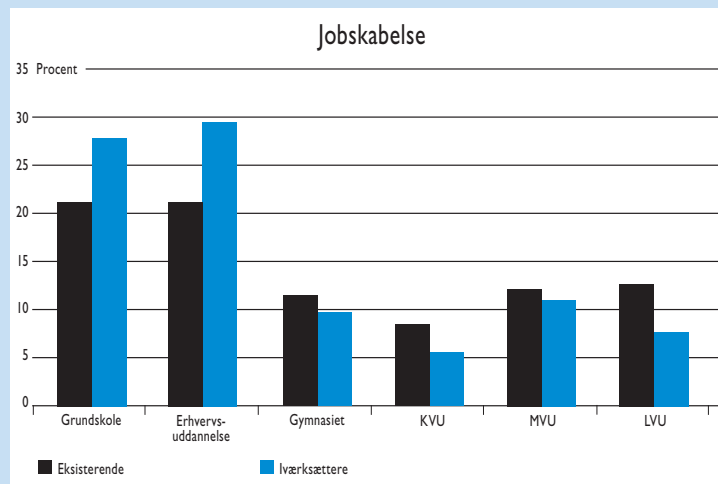

Om forskelle i tilgang

Der er en vigtig forskel mellem de job, der bliver belyst i artiklerne side 3 og 5, og så denne. I de øvrige artikler belyses *jobskabelse*, mens det er den *samlede beskæftigelse*, der belyses i denne. Hvis en virksomhed, der har 90 medarbejdere, får ti ekstra, vil jobskabelsen være på 10, mens den samlede beskæftigelse er 100.

Hvis de 10 nye medarbejdere er højtuddannede, og de 90 oprindelige medarbejdere har lavere uddannelse, så vil jobskabelsen være inden for højtuddannede job, mens den samlede beskæftigelse i højere grad består af lavere uddannet arbejdskraft.

Alt i alt handler de fundne forskelle om, at der er forskel på karakteristika af det gennemsnitlige job for henholdsvis jobskabelse og samlet beskæftigelse. I modstående figur præsenteres sammensætningen af job efter uddannelser for henholdsvis jobskabelsen og den samlede beskæftigelse. Det fremgår, at iværksættervirksomheder skaber en større andel af job for individer med grundskole eller erhvervsuddannelse end eksisterende virksomheder og mindre andele for mellem og lange videregående uddannelser. Det omvendte forhold gør sig i nogen grad gældende for den samlede beskæftigelse.

Samlet set er produktiviteten – altså produktion i forhold til et samlet mål for input af arbejdskraft, kapital og materialer – i iværksætterfirmaerne lidt højere (1,5 pct.) end i andre virksomheder.

Bedst i brancher i vækst

Iværksætterne klarer sig relativt bedst på områder, hvor der er vækst i beskæftigelsen. Det ses af de blå søjler i figur 5.

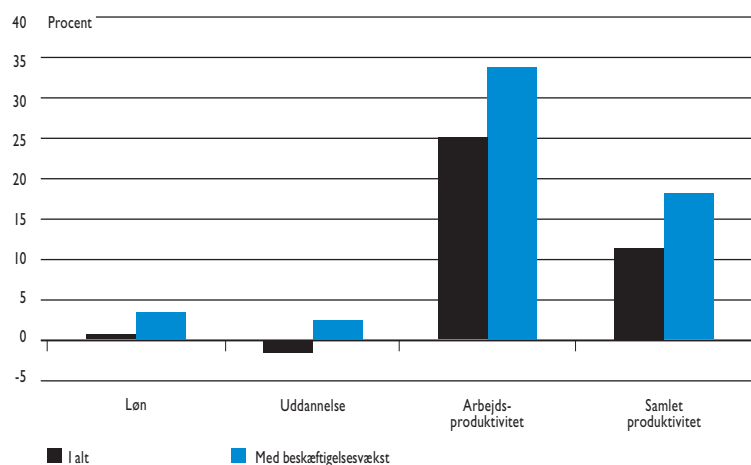
Baggrunden for disse søjler er en opdeling af det danske arbejdsmarked i knap

1.200 jobklynger, opdelt efter region og branchekategori (i denne analyse indgår uddannelseskategorier ikke). Blandt disse er det undersøgt, hvordan iværksætterne klarer sig i de klynger, hvor der er fremgang i beskæftigelsen.

Det viser sig også her, at iværksætterne klarer sig godt. Lønnen er 7 pct. højere end i tilsvarende firmaer i samme klynger, ligesom den samlede produktivitet er godt 7 pct. højere end hos konkurrenterne.

Spin-off virksomheder klarer sig markant bedre end andre iværksættere

FIGUR 6
Sådan klarer spin-off-virksomheder sig i forhold til andre iværksættere

KILDE: ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

I spin-off-virksomheder har man stort set samme løn og uddannelsesbaggrund som i andre iværksættervirksomheder. Men man er markant mere arbejdsproduktive, og den samlede produktivitet er større. Det gælder generelt og især inden for områder med beskæftigelsesvækst.

Det bedste afsæt for at klare sig godt som iværksætter er at starte en ny virksomhed inden for en branche, hvor man i forvejen var ansat. Såkaldte *spin-off-virksomheder*, som er skabt med udgangspunkt i en allerede eksisterende virksomhed, klarer sig nemlig markant bedre end andre. Hele 12 pct. ekstra produktivitet bliver det til.

Det viser en analyse, hvor iværksættervirksomheder sammenlignes på tværs af netop denne skillelinje.

I analysen defineres en spin-off-virksomhed som en reelt ny virksomhed, hvor iværksætteren var ansat i en eksisterende virksomhed i samme branche, året før spin-off-virksomheden blev startet.

Det fremgår af figur 6, at spin-off-virksomheder er langt mere produktive end andre iværksættere. Det er de til trods for, at både lønninger og uddannelsesbag-

grund i store træk er den samme på tværs af skillelinjen.

I den rå sammenligning viser det sig, at arbejdsproduktiviteten (produktionen pr. lagte timer) er 25 pct. større i spin-off-virksomheder, og at den samlede produktivitet (produktion pr. input af timer og kapitalapparat) er 12 pct. større.

Endnu større forskelle er der mellem de to typer virksomheder, hvis man alene fokuserer på dem, der er i vækstmarkeder. Spin-off-virksomheder formår ganske enkelt at få mere ud af denne vækst i forhold til andre. I disse markeder er deres arbejdsproduktivitet 34 pct. større, og den samlede produktivitet 18 pct. større end andre iværksætteres.

På tværs af branche og geografi

Sammenligningen ovenfor er som nævnt rå. Det betyder, at alle er set under ét, og at der ikke er rensset for eventuelle forskelle mellem den ene og den anden type virksomheder.

At rense er at tage højde for forskellige udgangspunkter. Hvis det fx var sådan, at spin-off-virksomheder i højere grad end andre var egentlige produktionsvirksomheder, så kunne sammenligningen ovenfor reelt være en sammenligning af forskellige markeder, og ikke af virksomhedstyper.

Men der er lavet tilsvarende rensede analyser. Analyser, hvor man fx har sammenlignet nystartede virksomheder inden for præcis samme branche, samme sted i landet og med samme markedsudgangspunkt (fx et marked i vækst eller det modsatte).

Resultatet af disse analyser er, at tallene ændrer sig en smule, men at det overordnede billede er det samme. Uanset, hvordan man ser på det er spin-off-virksomhederne altså mere produktive end andre iværksættere.

Rockwool Fondens Forskningsenhed. Nyhedsbrev (ISSN 1396-1217) udgives for at informere offentligheden om resultaterne af den løbende forskning i Enheden.

Nyhedsbrevet er ikke ophavsretligt beskyttet og må frit citeres eller kopieres med fornøden kildeangivelse.

Du kan se andre af udgivelserne fra Rockwool Fondens Forskningsenhed på adressen rff.dk